

1674**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW**

z dnia 12 grudnia 2001 r.

w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych.

Na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591, z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933 i 934, Nr 140, poz. 939 i Nr 141, poz. 945, z 1998 r. Nr 60, poz. 382, Nr 106, poz. 668, Nr 107, poz. 669 i Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 9, poz. 75 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 703, Nr 94, poz. 1037 i Nr 113, poz. 1186 oraz z 2001 r. Nr 102, poz. 1117 i Nr 111, poz. 1195) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1**Przepisy ogólne**

§ 1.1. Rozporządzenie określa szczegółowe zasady uznawania, metody wyceny, zakres ujawniania i sposób prezentacji instrumentów finansowych, z wyłączeniem:

- 1) instrumentów kapitałowych wyemitowanych lub wystawionych przez jednostkę, w tym udziałów, opcji na akcje własne, praw poboru lub warrantów, praw do akcji i innych instrumentów finansowych, które zgodnie z ustawą jednostka zalicza do kapitału własnego,
- 2) udziałów w jednostkach podporządkowanych,
- 3) praw i zobowiązań wynikających z umów ubezpieczeniowych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 107, poz. 685, Nr 121, poz. 769 i 770 i Nr 139, poz. 934, z 1998 r. Nr 155, poz. 1015, z 1999 r. Nr 49, poz. 483, Nr 101, poz. 1178 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 43, poz. 483, Nr 48, poz. 552, Nr 70, poz. 819, Nr 114, poz. 1193 i Nr 116, poz. 1216 oraz z 2001 r. Nr 37, poz. 424, Nr 88, poz. 961, Nr 100, poz. 1084 i Nr 110, poz. 1189),
- 4) praw i zobowiązań wynikających z umów, o których mowa w art. 3 ust. 4 ustawy,

5) umów, z których wynika obowiązek dokonania płatności zależnych od warunków klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych.

2. Przepisy rozporządzenia stosuje się również do instrumentów pochodnych wbudowanych w umowy, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5, o ile nie są zależne od czynników wymienionych w ust. 1 pkt 5, oraz do zasad wyłączenia z ksiąg rachunkowych należności finansującego poddanych zamianie na papiery wartościowe (sekuratyizacji) wynikających z umów, o których mowa w art. 3 ust. 4 ustawy.

§ 2. Przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio do:

- 1) umów, których przedmiotem są towary, takich jak kontrakty towarowe, opcje i kontrakty swap, przewidujących dla jednej ze stron prawo do rozliczenia zobowiązania poprzez wydanie środków pieniężnych albo innych aktywów finansowych, z wyjątkiem przypadku, gdy jednostka:
 - a) zawarła umowę w celu nabycia, sprzedaży lub wykorzystania towarów i nie stwierdza zajścia okoliczności, które uniemożliwiają wykonanie postanowień objętych umową,
 - b) zawierając umowę, miała zamiar nabycia, sprzedaży lub wykorzystania towarów,
 - c) oczekuje wykonania postanowień umowy poprzez dostawę towarów,
- 2) zobowiązań, które na podstawie umowy mogą być rozliczone przez jednostkę drogą wydania aktywów finansowych albo własnych instrumentów kapitałowych, pod warunkiem że ilość własnych papierów wartościowych niezbędnych dla rozliczenia zobowiązania zmienia się wraz ze zmianą ich wartości godziwej.

§ 3. Użyte w rozporządzeniu pojęcia oznaczają:

- 1) ustawa — ustawę z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,

- 2) Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi — ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. — Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz. U. Nr 118, poz. 754 i Nr 141, poz. 945, z 1998 r. Nr 107, poz. 669 i Nr 113, poz. 715, z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 702 i 703, Nr 94, poz. 1037, Nr 103, poz. 1099, Nr 114, poz. 1191, Nr 116, poz. 1216 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 123, poz. 1351),
- 3) krótki termin — okres do trzech miesięcy,
- 4) instrument pochodny — instrument finansowy, którego:
- a) wartość jest zależna od zmiany wartości instrumentu bazowego, to jest określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego lub towaru, kursu wymiany walut, indeksu cen lub stóp, oceny wiarygodności kredytowej lub indeksu kredytowego albo innej podobnej wielkości i
 - b) nabycie nie powoduje poniesienia żadnych wydatków początkowych albo wartość netto tych wydatków jest niska w porównaniu do wartości innych rodzajów kontraktów, których cena podobnie zależy od zmiany warunków rynkowych, i
 - c) rozliczenie nastąpi w przyszłości.
- Do instrumentów pochodnych zalicza się w szczególności transakcje terminowe, takie jak kontrakty forward lub futures, opcje oraz kontrakty swap,
- 5) kontrakt forward — umowa nakładająca na jedną stronę obowiązek dostarczenia, a na drugą — odbioru aktywów o określonej ilości, w określonym terminie w przyszłości i po określonej cenie, ustalonej w momencie zawierania kontraktu,
- 6) kontrakt futures — umowa o określonej standardowej charakterystyce, będąca przedmiotem publicznego obrotu, nakładająca na jedną stronę obowiązek dostarczenia, a na drugą — odbioru aktywów o określonej ilości, w określonym terminie w przyszłości i po określonej cenie, ustalonej w momencie zawierania kontraktu,
- 7) opcja — kontrakt, w wyniku którego jednostka nabywa prawo kupna — opcja kupna (call) lub sprzedaży — opcja sprzedaży (put) aktywów podstawowych po określonej z góry cenie i w określonym czasie,
- 8) kontrakt swap — umowa zamiany przyszłych płatności na warunkach z góry określonych przez strony,
- 9) złożony instrument finansowy — kontrakt składający się z instrumentu kapitałowego oraz zobowiązania finansowego lub zobowiązania o innym charakterze,
- 10) wbudowany instrument pochodny — wynikające z zawartej umowy warunki powodujące, że część lub całość przepływów pieniężnych uzyskiwanych z umowy zmienia się w sposób podobny do tego, jaki powodowałby samodzielnie instrument pochodny,
- 11) efektywna stopa procentowa — stopę, za pomocą której następuje zdyskontowanie do bieżącej wartości związanych z instrumentem finansowym przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych w okresie do terminu wymagalności, a w przypadku instrumentów o zmiennej stopie procentowej — do terminu następnego oszacowania przez rynek poziomu odniesienia. Efektywna stopa procentowa stanowi wewnętrzną stopę zwrotu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego za dany okres. Przy wyliczeniu skumulowanej kwoty dyskonta aktywów finansowych i zobowiązań finansowych za pomocą efektywnej stopy procentowej uwzględnia się wszelkie opłaty płacone lub otrzymywane przez strony kontraktu,
- 12) skorygowana cena nabycia (zamortyzowany koszt) aktywów finansowych i zobowiązań finansowych — cenę nabycia, w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych został po raz pierwszy wprowadzony do ksiąg rachunkowych (wartość początkowa), pomniejszoną o spłaty wartości nominalnej (kapitału podstawowego), odpowiednio skorygowaną o skumulowaną kwotę zdyskontowanej różnicy między wartością początkową składnika i jego wartością w terminie wymagalności, wyliczoną za pomocą efektywnej stopy procentowej, a także pomniejszoną o odpisy aktualizujące wartość,
- 13) koszty transakcji — koszty poniesione bezpośrednio w związku z przeniesieniem, nabyciem lub zbyciem aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych. Do kosztów transakcji zalicza się w szczególności prowizje maklerskie, w tym za pośrednictwo w nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych, opłaty giełdowe i inne nałożone przez uprawnione instytucje w związku z zawarciem transakcji, prowizje za doradztwo, podatki i opłaty wynikające z obowiązujących przepisów,
- 14) uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie — wiążące zobowiązanie do wymiany w przyszłym terminie lub terminach ustalonej ilości zasobów według ustalonej ceny,
- 15) umowa odkupu (odkup) — umowę, z której wynika zobowiązanie do wymiany z inną jednostką aktywów finansowych w zamian za środki pieniężne lub zapłatę w innej formie oraz jednocześnie zobowiązanie do odkupienia tego aktywów w przyszłym terminie za kwotę stanowiącą różnowartość otrzymanych środków pieniężnych lub zapłaty w innej formie, powiększoną o odsetki,
- 16) pozycja zabezpieczana — aktywa, zobowiązania, w tym także uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, lub planowana transakcja, z którymi wiąże się ryzyko zmiany wartości godziwej albo przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę, jeżeli spełniają warunki określone w rozporządzeniu,
- 17) instrument zabezpieczający — instrument pochodny spełniający warunki określone w art. 35a ust. 3 ustawy, a w uzasadnionych przypadkach także aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, co do których oczekuje się, że ich wartość godziwa lub związane z nimi przepływy pieniężne skompensują zmiany

- wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z nią przepływów pieniężnych,
- 18) zabezpieczanie — wybór jednego lub więcej instrumentów zabezpieczających, których zmiany wartości godziwej kompensują zmianę wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z taką pozycją przepływów pieniężnych,
- 19) papiery wartościowe — papiery wartościowe, o których mowa w art. 3 ust. 1 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 20) prawa do akcji — prawa do akcji, o których mowa w art. 4 pkt 22 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 21) rynek regulowany — rynek regulowany, o którym mowa w art. 4 pkt 14 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi, oraz giełda towarowa, o której mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. Nr 103, poz. 1099),
- 22) obrót pierwotny — obrót pierwotny, o którym mowa w art. 4 pkt 6 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 23) obrót wtórny — obrót wtórny, o którym mowa w art. 4 pkt 7 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 24) pierwsza oferta publiczna — pierwszą ofertę publiczną, o której mowa w art. 4 pkt 8 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- 25) wartość rynkowa — możliwą do uzyskania cenę (wartość) sprzedaży albo cenę nabycia instrumentu finansowego, ustaloną na aktywnym rynku.

Rozdział 2

Zasady uznawania instrumentów finansowych

§ 4.1. Aktywa finansowe uznaje się za nabyte, a zobowiązania finansowe za powstałe, w razie zawarcia przez jednostkę kontraktu, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 23 ustawy.

2. Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym również zawarte transakcje terminowe, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych pod datą zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Aktywa finansowe nabyte w wyniku transakcji dokonanych na rynku regulowanym wprowadza się do ksiąg rachunkowych, w zależności od przyjętej przez jednostkę metody, pod datą zawarcia transakcji albo na dzień rozliczenia transakcji. Wybrana przez jednostkę metoda ma zastosowanie również w przypadku sprzedaży aktywów finansowych na rynku regulowanym.

§ 5.1. Jednostka klasyfikuje instrumenty finansowe w dniu ich nabycia lub powstania do następujących kategorii:

- 1) aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu,
- 2) pożyczki udzielone i należności własne,
- 3) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- 4) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

2. Jednostka obejmuje dokumentację, o której mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, dokumentację opisującą przyjęte przez nią zasady klasyfikacji instrumentów finansowych do kategorii wymienionych w ust. 1.

§ 6. 1. Do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z krótkoterminowych zmian cen oraz wahań innych czynników rynkowych albo krótkiego czasu trwania nabytego instrumentu, a także inne aktywa finansowe, bez względu na zamiary, jakimi kierowano się przy zawieraniu kontraktu, jeżeli stanowią one składnik portfela podobnych aktywów finansowych, co do którego jest duże prawdopodobieństwo realizacji w krótkim terminie zakładanych korzyści ekonomicznych.

2. Do aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się pochodne instrumenty finansowe, z wyjątkiem przypadku, gdy jednostka uznaje zawarte kontrakty za instrumenty zabezpieczające. Do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się również zobowiązanie do dostarczenia pożyczonych papierów wartościowych oraz innych instrumentów finansowych, w przypadku zawarcia przez jednostkę umowy sprzedaży krótkiej.

3. Aktywa finansowe zaliczone przez jednostkę do przeznaczonych do obrotu nie mogą być przekwalifikowane do innych kategorii wymienionych w § 5 ust. 1. Natomiast aktywa finansowe zaliczone do innych kategorii można przekwalifikować do przeznaczonych do obrotu, pod warunkiem że istnieje duże prawdopodobieństwo osiągnięcia w krótkim terminie korzyści ekonomicznych wynikających z zawartego kontraktu.

§ 7. 1. Do pożyczek udzielonych i należności własnych zalicza się, niezależnie od terminu ich wymagalności (zapłaty), aktywa finansowe powstałe na skutek wydania bezpośrednio drugiej stronie kontraktu środków pieniężnych, pod warunkiem że zawarty kontrakt spełnia wymagania określone w art. 3 ust. 1 pkt 23 ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Do pożyczek udzielonych i należności własnych zalicza się także obligacje i inne dłużne instrumenty finansowe nabyte w zamian za wydane bezpośrednio drugiej stronie kontraktu środki pieniężne, jeżeli z zawartego kontraktu jednoznacznie wynika, że zbywający nie utracił kontroli nad wydanymi instrumentami finansowymi. W celu ustalenia, czy warunek ten jest spełniony, stosuje się odpowiednio postanowienia § 11 ust. 2.

3. Pożyczki udzielone i należności własne, które jednostka przeznacza do sprzedaży w krótkim terminie, zalicza się do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

4. Do pożyczek udzielonych i należności własnych nie zalicza się nabytych pożyczek ani należności, a także wpłat dokonanych przez jednostkę celem nabycia instrumentów kapitałowych nowych emisji, również wtedy, gdy nabycie następuje w pierwszej ofercie publicznej lub w obrocie pierwotnym, a w przypadku praw do akcji — także w obrocie wtórnym.

§ 8.1. Do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności zalicza się niezakwalifikowane do pożyczek udzielonych i należności własnych aktywa finansowe, dla których zawarte kontrakty ustalają termin wymagalności spłaty wartości nominalnej oraz określają prawo do otrzymania w ustalonych terminach korzyści ekonomicznych, na przykład oprocentowania, w stałej lub możliwej do ustalenia kwocie, pod warunkiem że jednostka zamierza i może utrzymać te aktywa do czasu, gdy staną się one wymagalne.

2. Do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności można zaliczyć także nabyte dłużne instrumenty finansowe z opcją sprzedaży (put) lub opcją kupna (call), które odpowiednio dają stronom kontraktu prawo wykupu instrumentu przed upływem terminu wymagalności, pod warunkiem że jednostka — pomimo posiadania opcji sprzedaży — zamierza i może utrzymać instrument do terminu wymagalności, a w przypadku opcji kupna związanej z instrumentem kwoty otrzymane od emitenta we wcześniejszym terminie nie będą istotnie odbiegały od wartości tego instrumentu wynikającej z ksiąg rachunkowych.

3. Warunek, o którym mowa w ust. 1, nie jest w szczególności spełniony, gdy:

- 1) jednostka zamierza utrzymać określone instrumenty przez pewien czas, lecz nie ustala, że zakończenie tego okresu nastąpi w terminie wymagalności,
- 2) kwota możliwa do uzyskania od emitenta po wykonaniu przez niego opcji kupna, o której mowa w ust. 2, znacząco odbiega od wartości instrumentu wynikającej z ksiąg rachunkowych,
- 3) jednostka nabywa dłużny instrument finansowy z opcją zamiany na instrumenty kapitałowe, chyba że wykonanie opcji jest możliwe w terminie wymagalności ustalonym dla instrumentu dłużnego albo inne uzasadnione okoliczności wskazują na małe prawdopodobieństwo wykonania opcji,
- 4) jednostka nie dysponuje środkami na finansowanie aktywów do terminu wymagalności,
- 5) przepisy prawa, statut albo zawarte umowy ograniczają możliwość utrzymania aktywów do terminu wymagalności.

4. Jeżeli w bieżącym roku obrotowym albo w okresie dwóch poprzednich lat obrotowych aktywa finansowe uznane za utrzymywane do terminu wymagalności zostały zbyte, wydane w zamian za inne aktywa, wykonana została opcja sprzedaży lub przekwalifikowano takie aktywa do innej kategorii, to transakcję taką uznaje się za naruszającą warunki określone w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 5. Od dnia wykonania takiej transakcji jednostka nie może nabywanych aktywów zaliczać do tej kategorii instrumentów finansowych przez okres pozostały do końca bieżącego roku obrotowego oraz

przez dwa następne lata obrotowe. Ponadto w dniu wykonania takiej transakcji jednostka jest zobowiązana przekwalifikować wszystkie instrumenty finansowe pozostałe w tym portfelu do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu lub aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

5. Zbycie, wydanie w zamian za inne aktywa, wykonanie opcji sprzedaży lub przekwalifikowanie do innej kategorii aktywów zaliczonych do utrzymywanych do terminu wymagalności nie narusza warunku określonego w ust. 1, w przypadku gdy transakcja taka dotyczyła nieznaczącej wartości aktywów w skali całego portfela albo nastąpiła:

- 1) w dniu bliskim terminowi wymagalności,
- 2) po dniu, w którym co najmniej 90% wartości nominalnej zostało spłacone,
- 3) na skutek zdarzeń trudnych do przewidzenia w momencie zaliczenia instrumentu finansowego do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności.

6. Jeżeli zakończył się okres, przez który, zgodnie z ust. 4, jednostka nie powinna zaliczać aktywów finansowych do kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności, a posiada instrumenty finansowe spełniające warunki określone w ust. 1, to może przekwalifikować takie aktywa.

§ 9. Pozostałe aktywa finansowe, niespełniające warunków zaliczenia do kategorii wymienionych w § 5 ust. 1 pkt 1—3, zalicza się do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

§ 10.1. W przypadku nabycia instrumentu finansowego, którego składnikiem jest wbudowany instrument pochodny, a całość lub część przepływów pieniężnych związanych z takim instrumentem finansowym zmienia się w sposób podobny do tego, jaki wbudowany instrument pochodny powodowałby samodzielnie, należy wbudowany instrument pochodny wykazać w księgach rachunkowych odrębnie od umowy zasadniczej. Następuje to wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) instrument finansowy nie jest zaliczany do aktywów przeznaczonych do obrotu lub dostępnych do sprzedaży, których skutki przeszacowania są odnoszone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- 2) charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- 3) odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby warunki określone w § 3 pkt 4,
- 4) możliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego.

2. Umowę zasadniczą będącą instrumentem finansowym, od której odłączono wbudowany instrument pochodny, wykazuje się w księgach odrębnie i kwalifikuje do kategorii określonych w § 5 ust. 1.

3. Jeżeli jednostka przystąpiła do umowy niebędącej instrumentem finansowym, której składnikiem jest instrument spełniający warunki określone w ust. 1 pkt 2—4, to wbudowany instrument pochodny zalicza się do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, natomiast umowę zasadniczą wykazuje się w księgach rachunkowych, zgodnie z postanowieniami ustawy.

4. Jeżeli wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego nie jest możliwe w momencie nabycia albo w następujących po tym terminach wyceny, to instrument finansowy zalicza się do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

5. Wbudowany instrument pochodny, wykazywany w księgach rachunkowych odrębnie od umowy zasadniczej, może być zaliczony do instrumentów zabezpieczających, jeżeli spełnia on warunki określone w art. 35a ust. 3 ustawy.

§ 11.1. Na dzień, w którym jednostka utraciła kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych, jego wartość wyłącza się w części lub całości z ksiąg rachunkowych. Utrata kontroli następuje wtedy, gdy wynikające z zawartego kontraktu prawa do korzyści ekonomicznych zostały zrealizowane, wygasły albo jednostka zrezygnowała z tych praw.

2. Nie stanowi utraty kontroli przez jednostkę wydanie lub sprzedaż aktywów finansowych, jeżeli jednostka:

- 1) ma prawo do odkupu takich aktywów lub jako pierwsza może odmówić odkupu, a cena odkupu różni się od wartości godziwej aktywów na dzień odkupu, albo aktywa takie nie są łatwo dostępne na rynku,
- 2) ma prawo lub jest zobowiązana do odkupu lub umorzenia wydanych aktywów, na warunkach zapewniających innej jednostce (przyjmującej aktywa) zwrot w wysokości, jaką jednostka ta mogłaby uzyskać, udzielając pożyczki zabezpieczonej przyjętymi aktywami,
- 3) zawarła kontrakt swap, w wyniku którego ponosi zasadnicze ryzyko kredytowe i zachowuje prawo do zasadniczej części korzyści ekonomicznych związanych z wydanymi aktywami, jakby była ich posiadaczem, w zamian za zobowiązanie się do zapłaty na rzecz jednostki przyjmującej aktywa kwoty określonej w kontrakcie. Jeżeli przedmiotem takiego kontraktu są aktywa łatwo dostępne na rynku, to uznaje się, że nastąpiła utrata kontroli,
- 4) ponosi zasadnicze ryzyko związane z wydanymi aktywami, jakby była ich posiadaczem, w wyniku nabycia bezwarunkowej opcji sprzedaży (put) tych aktywów, a aktywa takie nie są łatwo dostępne na rynku.

§ 12. 1. Zobowiązanie finansowe wyłącza się z ksiąg rachunkowych w całości lub części na dzień, w którym jednostka spełniła w całości lub części wynikające z zawartego kontraktu świadczenie, została ze świadczenia zgodnie z obowiązującym prawem zwolniona albo zobowiązanie uległo przedawnieniu.

2. Nie stanowi spełnienia w całości lub części zobowiązania ani zwolnienia z zobowiązania finansowego zawarcie umowy z osobą trzecią zobowiązującą się do spełnienia całości lub części świadczenia wobec wierzyciela ze środków przekazywanych przez jednostkę, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Jednostkę uznaje się za zwolnioną z zobowiązania finansowego w całości lub części, jeżeli zawarła — za zgodą wierzyciela — ważną prawnie umowę z osobą trzecią, w której osoba trzecia zobowiązała się do przejęcia długu odpowiednio w całości lub części.

4. W przypadku gdy jednostka dokonuje z wierzycielem wymiany całości lub części dłużnego instrumentu finansowego, będącego przedmiotem zobowiązania finansowego, na inny dłużny instrument finansowy istotnie różniący się od instrumentu przyjmowanego od wierzyciela, to uznaje się istniejące na dzień wymiany zobowiązanie za spełnione, natomiast zobowiązanie wynikające z wydanego w zamian instrumentu — za powstałe w tym dniu.

5. Zobowiązanie finansowe uznaje się za spełnione również wtedy, gdy do obowiązującej umowy, której przedmiotem jest dłużny instrument finansowy, wprowadzono zmiany powodujące powstanie co najmniej 10 % różnicy między zdyskontowaną bieżącą wartością przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionej umowy a zdyskontowaną bieżącą wartością pozostałych przepływów pieniężnych ustalonych na podstawie umowy obowiązującej dotychczas. Na dzień, od którego zmiany w umowie obowiązują, dotychczasowe zobowiązanie powinno zostać wyłączone z ksiąg rachunkowych, a nowe zobowiązanie finansowe do nich wprowadzone.

Rozdział 3

Metody wyceny instrumentów finansowych

§ 13. 1. Aktywa finansowe wprowadza się do ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia kontraktu w cenie nabycia, to jest w wartości godziwej poniesionych wydatków lub przekazanych w zamian innych składników majątkowych, zaś zobowiązania finansowe — w wartości godziwej uzyskanej kwoty lub wartości otrzymanych innych składników majątkowych. Przy ustalaniu wartości godziwej na ten dzień uwzględnia się poniesione przez jednostkę koszty transakcji.

2. Sposób wyceny określony w ust. 1 stosuje się również wtedy, gdy aktywa finansowe nabyte na regulowanym rynku wprowadza się do ksiąg rachunkowych pod datą dnia rozliczenia transakcji, z zastrzeżeniem § 21 ust. 3.

3. Jeżeli wbudowany instrument pochodny wykazuje się w księgach rachunkowych odrębnie od umowy zasadniczej, to jego wartość początkową stanowi wartość godziwa ustalona w sposób określony w § 15. Wartość początkową umowy zasadniczej stanowi natomiast różnica między ceną nabycia instrumentu finansowego lub umowy niebędącej instrumentem finansowym, o której mowa w § 10 ust. 3, a wartością godziwą wbudowanego instrumentu pochodnego. Przy

ustalaniu ceny nabycia instrumentu finansowego przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli jednostka udzieliła gwarancji, która spełnia warunki określone w art. 3 ust. 1 pkt 23 i pkt 27 ustawy, to na dzień zawarcia kontraktu zalicza się ją do zobowiązań finansowych w wartości ustalonej zgodnie z postanowieniami ust. 1.

§ 14. 1. Aktywa finansowe, w tym zaliczone do aktywów instrumenty pochodne, wycenia się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego, w wiarygodnie ustalonej wartości godziwej bez jej pomniejszania o koszty transakcji, jakie jednostka poniosłaby, zbywając te aktywa lub wyłączając je z ksiąg rachunkowych z innych przyczyn, chyba że wysokość tych kosztów byłaby znacząca.

2. Postanowienia ust. 1 nie dotyczą:

- 1) pożyczek udzielonych i należności własnych, których jednostka nie przeznaczą do sprzedaży,
- 2) aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności,
- 3) składników aktywów finansowych, dla których nie istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa nie może być ustalona w inny wiarygodny sposób,
- 4) składników aktywów finansowych objętych zabezpieczeniem (pozycji zabezpieczanych).

§ 15. Za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną w szczególności drogą:

- 1) wyceny instrumentu finansowego po cenie ustalonej na aktywnym rynku regulowanym, na którym następuje publiczny obrót instrumentami finansowymi, zaś informacje o tej cenie są ogólnie dostępne,
- 2) oszacowania dłużnych instrumentów finansowych przez wyspecjalizowaną, niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi, przy czym możliwe jest rzetelne oszacowanie przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami,
- 3) zastosowania właściwego modelu wyceny instrumentu finansowego, a wprowadzone do tego modelu dane wejściowe pochodzą z aktywnego regulowanego rynku,
- 4) oszacowania ceny instrumentu finansowego, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej na aktywnym regulowanym rynku ceny nieróżniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego, albo cen składników złożonego instrumentu finansowego,
- 5) oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

§ 16. Aktywa finansowe, do których nie stosuje się zasad określonych w § 14 ust. 1, wycenia się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego następująco:

- 1) pożyczki udzielone i należności własne, z wyjątkiem zaliczonych do przeznaczonych do obrotu — w wy-

sokości skorygowanej ceny nabycia oszacowanej za pomocą efektywnej stopy procentowej, niezależnie od tego, czy jednostka zamierza utrzymać je do terminu wymagalności czy też nie. Należności o krótkim terminie wymagalności, dla których nie określono stopy procentowej, można wycenić w kwocie wymaganej zapłaty, jeżeli ustalona za pomocą stopy procentowej przypisanej tej należności wartość bieżąca przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę nie różni się istotnie od kwoty wymaganej zapłaty,

2) aktywa finansowe, dla których jest ustalony termin wymagalności — w wysokości skorygowanej ceny nabycia oszacowanej za pomocą efektywnej stopy procentowej,

3) aktywa finansowe, dla których nie jest ustalony termin wymagalności — w cenie nabycia ustalonej w sposób określony w § 13.

§ 17. Wyrażone w walutach obcych aktywa finansowe, z wyjątkiem zaliczonych do instrumentów zabezpieczających, jak również zobowiązania finansowe wycenia się w sposób określony w art. 30 ust. 1—3 ustawy. Różnice kursowe powstałe na dzień wyceny aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się w księgach rachunkowych zgodnie z przepisami art. 30 ust. 4 ustawy, z tym że różnice kursowe dotyczące aktywów pieniężnych zaliczonych do kategorii dostępnych do sprzedaży zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych, bez względu na to, którą z metod określonych w § 21 ust. 2 jednostka stosuje.

§ 18. 1. Zobowiązania finansowe, z wyjątkiem pozycji zabezpieczanych, wycenia się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego, w wysokości skorygowanej ceny nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz instrumenty pochodne o charakterze zobowiązań wycenia się w wartości godziwej, którą ustala się w sposób określony w § 15. Nie podlega przeszacowaniu ustalona na dzień wprowadzenia do ksiąg rachunkowych wartość instrumentów pochodnych, których rozliczenie nastąpi drogą wydania instrumentów kapitałowych nienotowanych na regulowanym rynku papierów wartościowych.

3. Udzielone przez jednostkę gwarancje wycenia się, nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego, do dnia ich wygaśnięcia, w wartości godziwej podjętego zobowiązania. Jeżeli nie można ustalić wartości godziwej gwarancji w sposób określony w § 15, to wycenia się ją w kwocie określonej w § 13 ust. 1 lub w wysokości rezerwy, jaka zostałaby utworzona zgodnie z art. 35d ustawy, w zależności od tego, która z nich jest wyższa.

4. Na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części zobowiązania finansowego wynik z operacji ustala się jako różnicę między kwotą zapłaty a wartością wyłączonego z ksiąg rachunkowych zobowiązania, w tym nierozliczonego dyskonta lub premii. Wynik ten zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

§ 19.1. Na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części składnika aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej lub cenie nabycia wynik z operacji ustala się jako różnicę między kwotą osiągniętych wpływów a wartością wydanych aktywów, skorygowaną o odniesione do tego dnia na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny odpisy aktualizujące ich wartość. Wynik ten zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. W przypadku wyłączenia z ksiąg rachunkowych tylko części składnika aktywów finansowych, wartość danego aktywów finansowego oraz związane z nim odpisy aktualizujące odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny rozlicza się między część wartości tego składnika pozostającą w księgach rachunkowych i część zbytą, proporcjonalnie do ustalonych na dzień zbycia wartości godziwych tych części.

3. Jeżeli nie można ustalić wartości godziwej części składnika aktywów finansowych pozostającej w księgach rachunkowych w sposób określony w § 15, to wartość tę ustala się w wysokości równej zeru. W przypadku takim wynik z operacji zbycia części składnika aktywów ustala się jako różnicę między kwotą osiągniętych wpływów a wartością całości danego składnika aktywów finansowych, skorygowaną o całość odniesionych do tego dnia na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny odpisów aktualizujących jego wartość.

§ 20.1. W przypadku gdy zgodnie z zawartym kontraktem jednostka wyłącza z ksiąg rachunkowych składnik aktywów finansowych, a w zamian wprowadza do ksiąg rachunkowych nowe aktywa finansowe lub nowe zobowiązanie finansowe, to nowo powstałe aktywa i zobowiązania wycenia się w ich wartości godziwej ustalonej na dzień tej zamiany. Wynik z operacji zbycia aktywów ustala się jako różnicę między osiągniętymi wpływami a wynikającą z ksiąg rachunkowych wartością zbytego składnika aktywów, skorygowaną o odniesione do tego dnia na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny odpisy aktualizujące jego wartość, pomniejszoną o wartość godziwą nowo powstałego zobowiązania finansowego lub powiększoną o wartość godziwą nowo powstałych aktywów finansowych, z zastrzeżeniem ust. 2. Wynik ten zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

2. Jeżeli nie można ustalić wartości godziwej nowo powstałych aktywów lub zobowiązań finansowych w sposób określony w § 15, to do ksiąg rachunkowych wprowadza się:

- 1) aktywa finansowe — w wartości równej zeru, przy czym wynik z operacji zbycia aktywów ustala się zgodnie z § 19 ust. 1,
- 2) zobowiązania finansowe — w kwocie zysku, jaki zostałby osiągnięty ze zbycia aktywów, ustalonego zgodnie z § 19 ust. 1. Jeżeli na operacji zbycia aktywów powstałaby strata, to wprowadza się ją do ksiąg rachunkowych i zalicza do kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

3. Jeżeli w zamian za nowo powstałe aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe jednostka wyłącza z ksiąg rachunkowych tylko część składnika aktywów finansowych, to zasady określone w ust. 1 stosuje się odpowiednio.

4. W przypadku gdy zgodnie z zawartym kontraktem jednostka wyłącza z ksiąg rachunkowych całość lub część zobowiązania finansowego, a w zamian wprowadza do nich nowe aktywa finansowe lub nowe zobowiązanie finansowe, przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio.

§ 21.1. Skutki okresowej wyceny (przeszacowania) aktywów finansowych, w tym instrumentów pochodnych, oraz zobowiązań finansowych zakwalifikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu, z wyłączeniem pozycji zabezpieczanych i instrumentów zabezpieczających, zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie.

2. Skutki przeszacowania aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży i wycenianych w wartości godziwej, z wyłączeniem pozycji zabezpieczanych, wykazuje się w sposób wybrany przez jednostkę do ujęcia wszystkich takich aktywów, od dnia ich nabycia lub powstania do dnia ich wyłączenia z ksiąg rachunkowych. Jednostka może wybrać następujące sposoby:

- 1) zyski lub straty z przeszacowania zaliczyć odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie, albo
- 2) zyski lub straty z przeszacowania odnieść na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, z zastrzeżeniem § 25 ust. 3.

3. Skutki przeszacowania aktywów finansowych, które wprowadza się do ksiąg rachunkowych na dzień rozliczenia transakcji i wycenia w wartości godziwej, z wyjątkiem pozycji zabezpieczanych i instrumentów zabezpieczających, ustala się od dnia zawarcia transakcji i odpowiednio zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie, lub odnosi na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

§ 22. Skutki przeszacowania aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wysokości skorygowanej ceny nabycia (z wyjątkiem pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających), to jest odpisy z tytułu dyskonta lub premii, jak również pozostałe różnice ustalone na dzień ich wyłączenia z ksiąg rachunkowych, zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie.

§ 23.1. Aktywa finansowe zaliczone do utrzymywanych do terminu wymagalności, na dzień przekwalifikowania ich w całości lub części do innej kategorii aktywów, wycenia się w wartości godziwej. Skutki przeszacowania ustalone jako różnica między wynikającą z ksiąg rachunkowych wartością w skorygowanych cenach nabycia a wartością godziwą zalicza się odp-

wiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego lub odnosi na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, zależnie od tego, który z tych sposobów stosuje się do tej kategorii aktywów, do której aktywa przeniesiono.

2. Jeżeli możliwe staje się ustalenie wartości godziwej aktywów finansowych, o których mowa w § 14 ust. 2 pkt 3, jednostka powinna wycenić takie aktywa w wartości godziwej, a skutki przeszacowania zaliczyć odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego lub odnieść na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

3. W przypadkach uzasadniających przeszacowanie aktywów finansowych, dotychczas wykazywanych w wartości godziwej, do wysokości skorygowanych cen nabycia, jak również wtedy, gdy ustalanie wartości godziwej aktywów stało się niemożliwe, wynikająca z ksiąg rachunkowych wartość godziwa stanowi na dzień przeszacowania nowo ustaloną skorygowaną cenę nabycia lub cenę nabycia aktywów. Skutki przeszacowania tych aktywów, powstałe w okresach przeszłych, a odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, rozlicza się w następujący sposób:

- 1) zyski i straty z przeszacowania aktywów, dla których nie jest określony termin wymagalności, pozostają w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny do dnia wyłączenia tych aktywów z ksiąg rachunkowych; na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych zalicza się je odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych,
- 2) zyski i straty z przeszacowania aktywów, dla których jest określony termin wymagalności, pozostają w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny i rozlicza się je w okresie do terminu wymagalności za pomocą efektywnej stopy procentowej; odpisy aktualizujące zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W przypadku aktywów, dla których jest określony termin wymagalności, różnicę między nowo ustaloną skorygowaną ceną nabycia i wartością aktywów w terminie wymagalności rozlicza się do dnia wymagalności przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej; odpisy aktualizujące zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

§ 24. 1. W razie trwałej utraty wartości aktywów finansowych aktualizuje się ich wartość zgodnie z art. 28 ust. 7 i art. 35b ustawy, nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego, stosując odpowiednio określone w ustawie zasady ujęcia odpisów z tytułu trwałej utraty wartości w księgach rachunkowych.

2. Odpisy aktualizujące wartość składnika aktywów finansowych lub portfela podobnych składników aktywów finansowych ustala się:

- 1) w przypadku aktywów finansowych wycenianych w wysokości skorygowanej ceny nabycia — jako różnicę między wartością tych aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych na dzień wyceny i możliwą do odzyskania kwotą. Kwotę możliwą do odzyskania stanowi bieżąca wartość przyszłych przepły-

wów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę, zdyskontowana za pomocą efektywnej stopy procentowej, którą jednostka stosowała dotychczas, wyceniając przeszacowywany składnik aktywów finansowych lub portfel podobnych składników aktywów finansowych,

- 2) w przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej, zgodnie z § 21 ust. 2 pkt 2 — jako różnicę między ceną nabycia składnika aktywów i jego wartością godziwą ustaloną na dzień wyceny, z tym że przez wartość godziwą dłużnych instrumentów finansowych na dzień wyceny rozumie się bieżącą wartość przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę zdyskontowaną za pomocą bieżącej rynkowej stopy procentowej stosowanej do podobnych instrumentów finansowych. Stratę skumulowaną do tego dnia ujętą w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny zalicza się do kosztów finansowych w kwocie nie mniejszej niż wynosi odpis, pomniejszony o część bezpośrednio zaliczoną do kosztów finansowych,
- 3) w przypadku pozostałych aktywów finansowych — jako różnicę między wartością składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych i bieżącą wartością przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę, zdyskontowaną za pomocą bieżącej rynkowej stopy procentowej stosowanej do podobnych instrumentów finansowych.

3. Od dnia, w którym dokonano odpisu z tytułu trwałej utraty wartości składnika aktywów finansowych lub portfela podobnych aktywów, zaprzestaje się naliczania przychodów z odsetek według stopy dotychczas stosowanej. Od tego dnia przychody z odsetek nalicza się za pomocą stopy dyskontującej przyszłe przepływy pieniężne przyjętej w celu ustalenia możliwej do odzyskania wartości w sposób określony w ust. 2.

4. Z chwilą ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego z tytułu trwałej utraty wartości, stosuje się przepisy art. 35c ustawy, z tym że pomniejszenie uprzednio dokonanego odpisu i zwiększenie wartości aktywów wycenianych przez jednostkę w wysokości skorygowanych cen nabycia może nastąpić o kwotę, której doliczenie spowoduje przyrost wartości aktywów finansowych nie wyższy od wysokości skorygowanych cen nabycia, jakie byłyby ustalone na ten dzień, gdyby trwała utrata wartości nie nastąpiła.

§ 25.1. Przychody z odsetek związane z dłużnymi instrumentami finansowymi ustala się proporcjonalnie do upływu czasu, na poziomie efektywnej dochodowości tych aktywów, do dnia wyłączenia ich z ksiąg rachunkowych i zalicza do przychodów finansowych poszczególnych okresów sprawozdawczych. Przychody z odsetek obejmują naliczone odsetki wyliczone za pomocą efektywnej stopy, jak również wszelkie odpisy dyskonta, premii lub innej różnicy między wartością aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych na dzień wyceny i ich wartością w terminie wymagalności.

2. Odsetek naliczonych przed dniem nabycia instrumentu finansowego nie zalicza się do przychodów

z odsetek nawet wtedy, gdy termin wypłaty takich odsetek przypada po dniu nabycia aktywów.

3. Zasady określone w ust. 1 stosuje się również wtedy, gdy dłużne instrumenty finansowe zaliczone do kategorii dostępnych do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a skutki przeszacowania wpływają na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny. W przypadku takim zysk lub stratę odnoszoną na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny stanowi różnica między ustaloną na dzień wyceny wartością godziwą aktywów, pomniejszoną o odsetki naliczone do tego dnia za pomocą stopy określonej w zawartej umowie i wartością tych aktywów w skorygowanej cenie nabycia.

4. Jeżeli w wyniku oceny prawdopodobieństwa zapłaty kwot zaliczonych do przychodów z odsetek konieczne jest dokonanie odpisów aktualizujących, to odpisy takie zalicza się do kosztów finansowych.

§ 26.1. Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ spółki uchwały o podziale zysku, chyba że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

2. Należną dywidendę od kapitałowych instrumentów finansowych, którym zostało przyznane prawo do dywidendy za lata obrotowe lub inaczej określone okresy poprzedzające dzień ich nabycia, odejmuje się od ceny nabycia instrumentu. Jeżeli wartości przysługującej dywidendy nie można wiarygodnie ustalić albo można przyjąć, iż kwota dywidendy stanowi zwrot części zapłaconej ceny nabycia instrumentu, to dywidendę zalicza się do przychodów finansowych na dzień, o którym mowa w ust. 1.

3. Odpisy aktualizujące należności z tytułu dywidendy zalicza się do kosztów finansowych.

4. Do zaliczki na poczet dywidendy stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1—3.

Rozdział 4

Metody wyceny pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających

§ 27.1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do pozycji zabezpieczanych i zabezpieczających, gdy celem jednostki jest:

- 1) zabezpieczenie wartości godziwej, to jest ograniczanie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian wartości godziwej wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg rachunkowych aktywami i zobowiązaniami finansowymi lub określoną ich częścią,
- 2) zabezpieczenie przepływów pieniężnych, to jest ograniczanie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg rachunkowych aktywami i zobowiązaniami, uprawdopodobnionymi przyszłymi zobowiązaniami lub planowanymi transakcjami,
- 3) zabezpieczanie udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych, których działalność nie stanowi integralnej części działalności jednostki.

2. Zabezpieczenie planowanej transakcji oraz uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania jednostki do nabycia lub zbycia aktywów po ustalonej cenie, niewprowadzonych do ksiąg rachunkowych, jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, także wtedy, gdy z planowaną transakcją lub uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem wiąże się ryzyko zmian wartości godziwej.

3. Nie stosuje się postanowień niniejszego rozdziału do zabezpieczenia ogólnego ryzyka związanego z działalnością jednostki, ryzyka utraty aktywów rzeczowych, wyłączenia, jak również wtedy, gdy nie można wiarygodnie zmierzyć wpływu ryzyka na wynik finansowy jednostki.

4. Jeżeli z jakichkolwiek przyczyn, przy dokonywaniu zabezpieczenia, nie są spełnione warunki określone w niniejszym rozdziale, to do pozycji uznanych za zabezpieczane oraz instrumentów zabezpieczających te aktywa lub zobowiązania stosuje się odpowiednie przepisy rozdziału 3.

§ 28.1. Przed rozpoczęciem zabezpieczenia jednostka sporządza dokumentację, obejmującą co najmniej określenie celu i strategii zarządzania ryzykiem, identyfikację instrumentu zabezpieczającego oraz składników aktywów lub pasywów albo planowanej transakcji zabezpieczanych przez ten instrument, charakterystykę ryzyka związanego z zabezpieczaną pozycją lub planowaną transakcją, okres zabezpieczenia, opis wybranej metody pomiaru efektywności zabezpieczenia zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej związanych z określonym rodzajem ryzyka.

2. Stopień pewności, o którym mowa w art. 35a ust. 3 pkt 3 ustawy, uważa się za znaczny, jeżeli:

- 1) planowana transakcja poddawana zabezpieczeniu jest wysoce prawdopodobna, a z jej charakterystyki wynika, że jest zagrożona zmianami w przepływach pieniężnych, które mogą wpłynąć na wynik finansowy jednostki,
- 2) efektywność zabezpieczenia może być wiarygodnie zmierzona, na podstawie wiarygodnie ustalonej wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych z nią związanych oraz wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, przy czym postanowienia § 15 stosuje się odpowiednio,
- 3) w okresie sprawozdawczym efektywność zabezpieczenia jest mierzona bieżąco i utrzymuje się na wysokim poziomie, a także nie różni się istotnie od założeń przyjętych w udokumentowanej strategii zarządzania ryzykiem.

3. Postanowienia ust. 2 pkt 2 i 3 stosuje się również wtedy, gdy celem jednostki jest zabezpieczenie wartości godziwej lub zabezpieczenie udziałów w aktywach netto podmiotów zagranicznych.

4. Poziom efektywności zabezpieczenia ustala się z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie. Poziom efektywności uznaje się za wysoki wtedy, gdy w myśl przyjętych założeń przez cały okres zabezpieczenia niemal cała kwota zmian wartości godziwej zabezpiecza-

nej pozycji lub związanych z nią przepływów pieniężnych zostaje skompensowana zmianami wartości godziwej lub przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego, a rzeczywiście osiągnięty poziom efektywności zabezpieczenia mieści się w przedziale od 80% do 125%.

§ 29.1. Instrumentem zabezpieczającym może być każdy instrument pochodny, jeżeli jego wartość godziwą można wiarygodnie ustalić. Nie mogą stanowić instrumentów zabezpieczających wystawione przez jednostkę opcje, z wyjątkiem tych, które wystawiono w celu zamknięcia pozycji nabytych opcji, w tym wbudowanych w inny instrument finansowy.

2. Aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe, niebędące instrumentami pochodnymi, mogą być instrumentem zabezpieczającym wyłącznie wtedy, gdy służą zabezpieczeniu udziałów w aktywach netto jednostki zagranicznej, zaś ich wartość godziwą można wiarygodnie ustalić. Jeżeli ustalenie wartości godziwej takich aktywów lub zobowiązań finansowych nie jest możliwe, lecz są one wyrażone w walucie obcej, to można uznać je za instrumenty zabezpieczające ryzyko zmiany kursu walut, jeżeli ich składnik walutowy można wiarygodnie wycenić.

3. Za instrument zabezpieczający ryzyko zmiany kursu walut można uznać aktywa finansowe zaliczone do kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności, wyceniane w skorygowanej cenie nabycia.

4. Pojedynczy instrument zabezpieczający można uznać za zabezpieczenie przed więcej niż jednym z rodzajów ryzyka związanego z tą samą pozycją zabezpieczaną, jeżeli każdy z tych rodzajów ryzyka może być zidentyfikowany, możliwy do ustalenia jest związek między instrumentem zabezpieczającym i każdym z rodzajów zabezpieczanego ryzyka, a efektywność zabezpieczenia każdego rodzaju ryzyka można wiarygodnie zmierzyć.

5. Za instrument zabezpieczający można uznać określoną przez jednostkę część wybranych aktywów lub zobowiązań, spełniających wymagania określone w niniejszym rozdziale. Nie mogą stanowić instrumentu zabezpieczającego aktywa lub zobowiązania, jeżeli miałyby one służyć zabezpieczeniu przejściowo tylko przez pewien okres ich posiadania przez jednostkę.

§ 30.1. Pozycję zabezpieczaną może stanowić pojedynczy składnik wprowadzonych do ksiąg rachunkowych jednostki aktywów lub zobowiązań bądź niewprowadzone do ksiąg rachunkowych uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja.

2. Pozycję zabezpieczaną może również stanowić grupa aktywów, zobowiązań, uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań lub planowanych transakcji, jeżeli z każdym ze składników tej grupy wiąże się określone ryzyko o podobnej charakterystyce poddane zabezpieczeniu. Skład grupy ustala się i dokumentuje w sposób określony w § 28 ust. 1, przed rozpoczęciem zabezpieczania. W przypadku wyłączenia z ksiąg rachunkowych któregośkolwiek ze składników grupy podczas

okresu objętego zabezpieczeniem, jednostka powinna zaprzestać stosowania postanowień niniejszego rozdziału w odniesieniu do całej grupy.

3. Jeżeli zabezpieczaną pozycję stanowią aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe jednostki lub ich grupa, to zabezpieczenie może dotyczyć jednego z czynników ryzyka zagrażającego zmianami wartości godziwej lub przepływów pieniężnych, pod warunkiem że efektywność zabezpieczenia takiego czynnika ryzyka może być wiarygodnie zmierzona.

4. Pozycją zabezpieczaną nie mogą być:

- 1) instrumenty pochodne,
- 2) aktywa finansowe zaliczane do utrzymywanych do terminu wymagalności — jeżeli celem zabezpieczania miałyby być ryzyko zmiany stopy procentowej, bez względu na to, czy ryzyko dotyczy zmiany wartości godziwej instrumentów o stałej stopie procentowej, czy też zmiany przepływów pieniężnych związanych z instrumentami o zmiennej stopie procentowej,
- 3) aktywa wyceniane metodą praw własności — jeżeli celem miałyby być zabezpieczenie wartości godziwej,
- 4) uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do przejścia innej jednostki w wyniku łączenia się spółek handlowych, z wyjątkiem zabezpieczania ryzyka zmiany kursu walut związanego z tą transakcją.

5. Jeżeli z aktywami lub zobowiązaniami niezaliczonymi do instrumentów finansowych wiąże się ryzyko zmiany kursu walut, to można je uznać za pozycję zabezpieczaną przed tym rodzajem ryzyka. W pozostałych przypadkach zabezpieczenie pozycji następuje przed wszystkimi rodzajami ryzyka łącznie.

§ 31. Wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego jest niepodzielna i rozlicza się ją w całej kwocie w sposób określony w niniejszym rozdziale. Można jednak rozdzielać:

- 1) wartość wewnętrzną opcji i jej wartość w czasie, uznając za instrument zabezpieczający tylko wartość wewnętrzną opcji,
- 2) cenę natychmiastową (spot) i oprocentowanie kontraktu forward, uznając za instrument zabezpieczający tylko cenę natychmiastową.

§ 32.1. W przypadku zabezpieczania wartości godziwej, zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego w wartości godziwej ujmuje się w księgach rachunkowych bieżąco, jako przychody lub koszty finansowe okresu sprawozdawczego. Skutki przeszacowania pozycji zabezpieczanej, spowodowane przez określone ryzyko poddane zabezpieczeniu, odpowiednio podwyższające lub pomniejszające wartość tej pozycji wykazaną w księgach rachunkowych, zalicza się bieżąco do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego. Dotyczy to również zwiększania i zmniejszania wartości pozycji zabezpieczanych, które w innym przypadku, jako skutki przeszacowania, byłyby odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyce-

ny, jak też pozycji wycenianych przez jednostkę w cenie nabycia.

2. Skutki przeszacowania pozycji zabezpieczanej w części powodowanej przez ryzyko niepoddane zabezpieczeniu wykazuje się w księgach rachunkowych zgodnie z postanowieniami rozdziału 3.

3. Wykazane w księgach rachunkowych skutki przeszacowania oprocentowanego instrumentu finansowego, spowodowanego przez ryzyko poddane zabezpieczeniu, rozlicza się w pełni w okresie od dnia, w którym jednostka zaprzestaje przeszacowywać wartość tego instrumentu w związku ze zmianami wartości godziwej powodowanymi przez to ryzyko, do terminu wymagalności.

4. Nie stosuje się postanowień ust. 1—3 od dnia, gdy:

- 1) instrument zabezpieczający wygaś, został zbyty, wypowiedziany lub wykonany; nie uważa się za wygaśnięcie lub wypowiedzenie kontraktu wymiany na inny instrument uznany za zabezpieczający, jeżeli działanie takie wynika z udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę,
- 2) zabezpieczanie nie spełnia warunków określonych w niniejszym rozdziale.

§ 33.1. W przypadku zabezpieczania przepływów pieniężnych:

- 1) zyski lub straty z wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, w części uznanej zgodnie z § 28 ust. 4 za efektywne zabezpieczenie przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny; bezwzględna wartość kwoty odniesionej na kapitał, to jest w pełni efektywnego zabezpieczenia, nie może być jednak wyższa od wartości godziwej skumulowanych od dnia rozpoczęcia zabezpieczania zmian przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją,
- 2) pozostałą część skutków przeszacowania instrumentu zabezpieczającego, obejmującą kwotę nie-
stanowiącą w pełni efektywnego zabezpieczenia, jeżeli instrumentem zabezpieczającym jest pochodny instrument finansowy, zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego; w pozostałych przypadkach stosuje się przepisy rozdziału 3.

2. Jeżeli, zgodnie z udokumentowaną strategią zabezpieczania danej pozycji, jednostka wyłącza z pomiaru efektywności określony składnik zysków lub strat z wyceny instrumentu zabezpieczającego lub związanych z nim przepływów pieniężnych, to taki składnik wykazuje się w księgach rachunkowych w sposób określony w rozdziale 3.

3. Wykazane w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych tego okresu sprawozdawczego, w którym zabezpieczone uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transa-

kcja powoduje powstanie przychodów lub kosztów finansowych, z zastrzeżeniem ust. 4.

4. Jeżeli uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja poddane zabezpieczeniu powodują powstanie aktywów lub zobowiązań, to na dzień wprowadzenia tych pozycji do ksiąg rachunkowych zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego ujęte do tego dnia w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny odpisuje się i odpowiednio dolicza do ceny nabycia lub inaczej określonej wartości początkowej wprowadzonych do ksiąg rachunkowych aktywów lub zobowiązań.

5. Nie stosuje się postanowień ust. 1—4 od dnia, gdy:

- 1) instrument zabezpieczający wygaś, został zbyty, wypowiedziany lub wykonany; nie uważa się za wygaśnięcie lub wypowiedzenie kontraktu wymiany na inny instrument uznany za zabezpieczający, jeżeli działanie takie wynika z udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę. W przypadku takim skumulowane do tego dnia zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego pozostają na kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny do dnia, kiedy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja zostaną wprowadzone do ksiąg rachunkowych zgodnie z ust. 3 i 4,
- 2) zabezpieczanie nie spełnia warunków określonych w niniejszym rozdziale. W przypadku takim skumulowane do tego dnia zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego pozostają na kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny do dnia, kiedy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja zostaną wprowadzone do ksiąg rachunkowych zgodnie z ust. 3 i 4,
- 3) w ocenie jednostki planowana transakcja lub uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie nie będą wykonane. W przypadku takim skumulowane zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego, ujęte w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny, zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

§ 34. W przypadku zabezpieczania udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych:

- 1) różnice kursowe, ujemne i dodatnie, powstałe na dzień wyceny zabezpieczanych udziałów odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny,
- 2) zyski lub straty z wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, w części uznanej zgodnie z § 28 ust. 4 za efektywne zabezpieczenie ryzyka zmiany kursu walut związanego z zabezpieczaną pozycją, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny; bezwzględna wartość kwoty odniesionej na kapitał nie może być jednak wyższa od skumulowanych od dnia rozpoczęcia zabezpieczania różnic kursowych z wyceny zabezpieczanych udziałów,
- 3) pozostałą część skutków przeszacowania instrumentu zabezpieczającego, obejmującą kwotę nie-

stanowiącą efektywnego zabezpieczenia, jeżeli instrumentem zabezpieczającym jest pochodny instrument finansowy, zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego. W innym przypadku pozostałą część skutków przeszacowania instrumentu zabezpieczającego wykazuje się w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny do dnia zbycia zabezpieczonych udziałów; na ten dzień odnosi się je odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych.

Rozdział 5

Prezentacja instrumentów finansowych

§ 35. Jednostka sporządzająca sprawozdanie finansowe, o którym mowa w art. 45 ust. 1 ustawy, prezentuje w bilansie instrumenty finansowe w podziale na długoterminowe i krótkoterminowe.

§ 36. Wartości aktywów finansowych i zobowiązań finansowych w bilansie kompensuje się ze sobą i wykazuje w wartości (kwocie) netto, jeżeli jednostka:

- 1) posiada ważny prawnie tytuł do kompensaty określonych aktywów i zobowiązań finansowych oraz
- 2) zamierza rozliczyć transakcję w wartości netto podanych kompensacie składników aktywów i zobowiązań finansowych lub jednocześnie takie składniki aktywów wyłączyć z ksiąg rachunkowych, a zobowiązanie finansowe rozliczyć.

§ 37.1. W bilansie wykazuje się:

- 1) skutki przeszacowania aktywów finansowych, odpisy aktualizujące ich wartość, jak również związane z tymi aktywami nabyte kupony odsetkowe i przychody odsetkowe, o których mowa w § 25 ust. 1 — w pozycjach, do których zakwalifikowano aktywa finansowe,
- 2) skutki przeszacowania zobowiązań finansowych, odpisy amortyzacyjne oraz koszty odsetkowe związane z tymi zobowiązaniami — w pozycjach, do których zakwalifikowano zobowiązania finansowe.

2. W rachunku zysków i strat wykazuje się:

- 1) skutki przeszacowania aktywów finansowych, odpisy aktualizujące ich wartość oraz przychody odsetkowe, o których mowa w § 25 ust. 1, które zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych:
 - a) w przypadku aktywów wycenianych w skorygowanej cenie nabycia — jako przychody lub koszty z tytułu odsetek,
 - b) w przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej lub cenie nabycia — jako przychody lub koszty z tytułu aktualizacji wartości inwestycji,
- 2) skutki przeszacowania zobowiązań finansowych zaliczonych do kategorii przeznaczonych do obrotu, w tym koszty odsetkowe oraz wynik z operacji, o którym mowa w § 18 ust. 4 — jako przychody lub koszty z tytułu aktualizacji wartości inwestycji; w pozostałych przypadkach wykazuje się je jako przychody lub koszty z tytułu odsetek.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do pozycji zabezpieczanych i pozycji zabezpieczających, z uwzględnieniem przepisów rozdziału 4.

§ 38.1. Wyniki ze sprzedaży oraz inne zyski i straty, w tym także odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, ustalone na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych aktywów finansowych zaliczonych do kategorii dostępnych do sprzedaży, wykazuje się w rachunku zysków i strat odpowiednio jako zysk lub stratę ze zbycia inwestycji.

2. Wyniki ze sprzedaży oraz inne zyski i straty ustalone na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych aktywów finansowych zaliczonych do kategorii przeznaczonych do obrotu wykazuje się w rachunku zysków i strat odpowiednio jako zysk lub stratę ze zbycia inwestycji.

§ 39. 1. Jeżeli w aktywach bilansu wykazuje się dłużne instrumenty finansowe, pożyczki udzielone lub należności własne, to bez względu na sposób ich wyceny w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się przychody z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów, przypadające na okres objęty sprawozdaniem finansowym, z podziałem na kategorie aktywów, których odsetki te dotyczą, przy czym odsetki naliczone i zrealizowane w danym okresie wykazuje się odrębnie od odsetek naliczonych, lecz niezrealizowanych. Odsetki niezrealizowane wykazuje się z podziałem według terminów zapłaty:

- 1) do trzech miesięcy,
 - 2) powyżej trzech do dwunastu miesięcy,
 - 3) powyżej dwunastu miesięcy
- od dnia sporządzenia sprawozdania finansowego.

2. Jeżeli w okresie objętym sprawozdaniem dokonano odpisów aktualizujących wartość pożyczek udzielonych lub należności własnych z tytułu trwałej utraty ich wartości, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się naliczone od tych wierzytelności odsetki, które do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego nie zostały zrealizowane.

3. Jeżeli w pasywach bilansu wykazuje się zobowiązania finansowe, to, bez względu na sposób ich wyceny, w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się koszty obciążające jednostkę z tytułu odsetek od tych zobowiązań, wyliczonych za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów, przypadające na okres objęty sprawozdaniem finansowym, z podziałem na koszty odsetek związane z zobowiązaniami zaliczonymi do przeznaczonych do obrotu, pozostałymi krótkoterminowymi zobowiązaniami finansowymi oraz długoterminowymi zobowiązaniami finansowymi; koszty odsetek naliczone i zrealizowane w danym okresie ujmuje się odrębnie od kosztów odsetek naliczonych, lecz niezrealizowanych. Odsetki niezrealizowane wykazuje się z podziałem według terminów zapłaty:

- 1) do trzech miesięcy,
- 2) powyżej trzech do dwunastu miesięcy,

- 3) powyżej dwunastu miesięcy
— od dnia sporządzenia sprawozdania finansowego.

§ 40.1. W dodatkowych informacjach i objaśnieniach zamieszcza się dla wszystkich grup aktywów finansowych wykazanych w bilansie w aktywach trwałych i obrotowych oraz dla wszystkich zobowiązań finansowych wykazanych w bilansie jako długoterminowe i krótkoterminowe, w podziale co najmniej według kategorii określonych w § 5 ust. 1 i przy uwzględnieniu podstawowej charakterystyki instrumentów finansowych:

- 1) podstawową charakterystykę, ilość i wartość instrumentów finansowych, w tym opis istotnych warunków i terminów, które mogą wpływać na wielkość, rozkład w czasie oraz pewność przyszłych przepływów pieniężnych,
- 2) opis metod i istotnych założeń przyjętych do ustalania wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w takiej wartości,
- 3) opis sposobu ujmowania skutków przeszacowania aktywów zaliczonych do kategorii dostępnych do sprzedaży, to jest, czy jednostka odnosi je do przychodów lub kosztów finansowych, czy też do kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny, jak również kwoty odniesione na ten kapitał lub z niego odpisane w okresie sprawozdawczym,
- 4) objaśnienie do każdej kategorii aktywów finansowych, wyróżnionych zgodnie z § 5 ust. 1, przyjętych zasad wprowadzania do ksiąg rachunkowych nabytych instrumentów finansowych, o których mowa w § 4 ust. 3,
- 5) określenie ryzyka zmiany stopy procentowej, a w szczególności informację o wcześniej przypadającym terminie wykupu lub wynikającym z umowy terminie przeszacowania wartości, a także o efektywnej stopie procentowej, jeżeli jej ustalenie jest zasadne,
- 6) określenie ryzyka kredytowego, a w szczególności informację o oszacowanej maksymalnej kwocie straty, na jaką jednostka jest narażona, bez uwzględnienia wartości godziwej jakichkolwiek przyjętych lub poczynionych zabezpieczeń, w przypadku gdyby wierzyciel nie wywiązał się ze świadczenia, z podaniem informacji o koncentracji tego ryzyka.

2. Jeżeli wartość godziwa aktywów finansowych zaliczonych do kategorii przeznaczonych do obrotu lub dostępnych do sprzedaży nie może być wiarygodnie zmierzona i dlatego wycenia się je w skorygowanej cenie nabycia, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się również ich wartość wykazaną w bilansie oraz przyczyny, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej tych aktywów, a także, o ile to możliwe, określa się granice przedziału, w którym wartość godziwa tych instrumentów może się zawierać.

3. Dla aktywów i zobowiązań finansowych, których zgodnie z przepisami rozdziału 3 nie wycenia się w wartości godziwej, zarówno wprowadzonych, jak

i niewprowadzonych do ksiąg rachunkowych, zamieszcza się w dodatkowych informacjach i objaśnieniach dane o ich wartości godziwej na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego. Jeżeli z uzasadnionych przyczyn jednostka nie ustaliła wartości godziwej takich aktywów lub zobowiązań finansowych, to powinna fakt ten ujawnić oraz podać podstawową charakterystykę instrumentów finansowych, które w innym przypadku byłyby wycenione zgodnie z § 15 pkt 1.

4. Jeżeli wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych, o których mowa w ust. 3, jest niższa od ich wartości wykazanej w sprawozdaniu finansowym, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach zamieszcza się dane o wartości bilansowej i wartości godziwej danego składnika lub grupy składników, a także przedstawia przyczyny zaniechania odpisów aktualizujących ich wartość bilansową oraz uzasadnia przekonanie o możliwości odzyskania wykazanej wartości w pełnej kwocie.

5. Jeżeli w okresie sprawozdawczym jednostka była stroną umowy, w wyniku której aktywa finansowe przekształca się w papiery wartościowe lub umowy odkupu, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach przedstawia odrębnie dla każdej transakcji:

- 1) charakter i wielkość zawartych transakcji, w tym opis przyjętych lub udzielonych gwarancji i zabezpieczeń, dane przyjęte do wyliczenia wartości godziwej przychodów odsetkowych związanych z umowami zawartymi w okresie sprawozdawczym oraz transakcjami zawartymi w okresach poprzednich, zarówno zakończonymi, jak i niezakończonymi w okresie sprawozdawczym,
- 2) informację o aktywach finansowych wyłączonych z ksiąg rachunkowych w okresie sprawozdawczym.

6. W przypadku przekwalifikowania w okresie sprawozdawczym aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej do aktywów wycenianych w skorygowanej cenie nabycia, należy w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podać powody zmiany zasady wyceny.

7. Jeżeli w okresie sprawozdawczym dokonano odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości aktywów finansowych albo w związku z ustaniem przyczyny, dla której dokonano takich odpisów, zwiększono wartość składnika aktywów, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach należy zamieścić informacje o kwotach odpisów obniżających i zwiększających wartość aktywów finansowych, co najmniej z podziałem według kategorii, o których mowa w § 5 ust. 1.

§ 41. 1. Jednostka opisuje w dodatkowych informacjach i objaśnieniach przyjęte cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym, w tym dotyczące zabezpieczenia podstawowych rodzajów planowanych transakcji oraz uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań.

2. W przypadku zabezpieczenia w okresie sprawozdawczym wartości godziwej, przepływów pieniężnych lub udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych, w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się:

- 1) rodzaj zabezpieczenia,
- 2) opis instrumentu zabezpieczającego oraz jego wartość godziwą na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego,
- 3) charakterystykę zabezpieczanego rodzaju ryzyka.

3. W przypadku zabezpieczenia w okresie sprawozdawczym planowanej transakcji lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się:

- 1) opis zabezpieczanej pozycji, w tym przewidywany okres do jej zającia,
- 2) opis zastosowanych instrumentów zabezpieczających,
- 3) kwoty wszelkich odroczonej lub nienaliczonych zysków lub strat i przewidywany termin uznania ich za przychody lub koszty finansowe.

4. Jeżeli zyski lub straty z wyceny instrumentów zabezpieczających, zarówno będących pochodnymi instrumentami finansowymi, jak i aktywami lub zobowiązaniami o innym charakterze, w przypadku zabezpieczania przepływów pieniężnych zostały odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, to w dodatkowych informacjach i objaśnieniach podaje się:

- 1) kwoty odpisów zwiększających i zmniejszających kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny w okresie sprawozdawczym,
- 2) kwoty odpisane z kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny i zaliczone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- 3) kwoty odpisane z kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny i dodane do ceny nabycia lub inaczej ustalonej wartości początkowej na dzień wprowadzenia do ksiąg rachunkowych składnika aktywów lub zobowiązań, który do tego dnia był objęty planowaną transakcją lub stanowił uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie poddane zabezpieczeniu.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 42. 1. Jeżeli zabezpieczenia dokonane przez jednostkę przed dniem 1 stycznia 2002 r. nie spełniają wymagań określonych w rozdziale 4, to do pozycji uznanych wówczas za zabezpieczane oraz instrumentów zabezpieczających te aktywa lub zobowiązania od tego dnia stosuje się przepisy rozdziału 3.

2. Jeżeli przed dniem 1 stycznia 2002 r. dokonano spełniającego wymogi rozdziału 4 :

- 1) zabezpieczenia przepływów pieniężnych, a zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego wykazano jako przychody przyszłych okresów lub rozliczenia międzyokresowe, to na ten dzień należy odnieść je odpowiednio na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny,
- 2) zabezpieczenia wartości godziwej, to wykazaną w księgach rachunkowych wartość zabezpieczanej pozycji należy na ten dzień skorygować o wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego, który od tego dnia ujmuje się w księgach odrębnie.

3. Aktywów i zobowiązań nabytych lub powstałych przed dniem 1 stycznia 2002 r. nie uznaje się za pozycje zabezpieczane lub instrumenty zabezpieczające, jeżeli dotyczące ich kontrakty na dzień zawarcia nie spełniały wymogów określonych w art. 35a ust. 3 ustawy.

4. Instrumenty pochodne nabyte lub powstałe przed dniem 1 stycznia 2002 r., których jednostka do tego dnia nie ujmowała w księgach rachunkowych, należy wprowadzić do ksiąg w wartości godziwej ustalonej na ten dzień.

§ 43. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

Minister Finansów: *M. Belka*